

השובר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא פ"א.

עין משפט
גד מצוה

מכדי כל מיני איסתוהו בחסימה. כלומר על כרחך שור לאו דוקא וכל שאר בהמות איסתוהו בתורת חסימה דילפינן שור שור משבת צפ' שור שנגח את הפרה (ב"ק דף ג' ע"ב) דגבי שבת כתיב וכל בהמתך וכיון דשור לאו דוקא למה לי דכתביה רחמנא ליכתוב לא מדום

HebrewBooks.org © Moznanim Publishers. No commercial use allowed.

גידוליו קרקע יצא החורב בו'. גריש כלל מערבין (עירובין דף ק"ו): חשיב בעלי חיים גידולי קרקע דריש ונתמה הכסף צבקר וצלאן מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע התם קרי להו גידולי קרקע לפי שזוין מן הקרקע אבל הכא מפיך שפיר חולב ומגזן דלא הוה בכלל דיש שהוא גודל וזומת מן הקרקע:

ב"ד אמינא הוא"י ובתיב קמה קמה שתי פעמים. ומינה הא אינטרין חד לרבות כל בעלי קמה וחד לרבות אדם בתלוש וי"ל דה"ק קד"א דלא נדרש חד מהנך דרשות לטעיל אבל נדרש לרבות חולב דמסתבר טפי למדרש הכי ולספרים דגרסי הואיל וכתיב קמה לרבות כל בעלי קמה נרבה נמי הא ח"ש טפי דמכל בעלי קמה משמע שפיר בעלי חיים שהם בעלי קומה ומינה אכתי נרבה מקמה דבר שאין גידולו מן הארץ כגון חולב וכי תימנא דיש דכתב רחמנא ל"ל אינטרין לרבות תלוש דאי לא כתיב דיש אלא לא תחסום שור במלאכה הויה מוקמינא ליה דוקא צמחור דומיא דפועל דה"ל פריך ל"ל דיש להוילא חולב מכי תבא נפקא דוקא צמחור אלא אית לן לאוקמי שור דומיא דאדם ועוד דאינטרין דיש לכמה דרשות דבסמוך: יצא המנבש בבצירי.

תורה אור השלם

- 1 לא תחסום שור בדרשו: דברים כ"ד
- 2 כי תבא בפרס רעך ואבלת ענבים גפושך שבעך ואל בליך לא תתן: דברים כ"ג כה

לעזר רש"י

צ"ב"ש [צ"ב"ש"ס].
בבבצלים בבצלים קטנים.

במכדי א"כ כל מיולי איתנהו בחסימה דילפינן שור שור משבת א"כ לכתוב רחמנא לא תדרוש בחסימה ישור דכתב רחמנא למה לי לאקושי חוסם גנחם ונחםם לחוסם מה חוסם אוכל במחורב אף נחםם אוכל במחורב ומה נחםם אוכל בתלוש אף חוסם אוכל בתלוש ת"ר דיש גמור מלאכה) ופועל אוכל בו אף כל שגידולי קרקע פועל אוכל בו יצא החולב והמחביץ והמגזן שאין גידולי קרקע ואין פועל אוכל בו למה לי 2 מכי תבא בכרם רעך נפקא איצטרך סלקא דעתך אמינא הואיל ובתיב קמה לרבות כל בעלי קמה לרבות נמי מידי דלאו גידולי קרקע נינהו קמ"ל תניא אידך דיש מה דיש מיוחד דבר שבשעת גמור מלאכה פועל אוכל בו אף כל שהוא בשעת גמור מלאכה פועל אוכל בו יצא המנבש בשומים ובבצלים הואיל ואין גמור מלאכה אין פועל אוכל בהם למה לי 2 מואל בליך לא תתן נפקא לא צריכא י"א דקא משליף קטיני מביני אלימי תניא אידך דיש מה דיש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר פועל אוכל בו אף הכל שלא נגמרה מלאכתו למעשר פועל אוכל בו יצא הבודל בתמרים ובגורגרות הואיל ונגמרה מלאכתו למעשר אין פועל אוכל בו והתניא הבודל בתמרים ובגורגרות פועל אוכל בו אמר רב פפא י"ב תניא היהא בתוחלתי תניא אידך דיש מה דיש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו לחלה ופועל אוכל בו אף הכל דבר שלא נגמרה מלאכתו לחלה פועל אוכל בו יצא הלש והמקטף והאופה שנגמרה מלאכתו לחלה דאין פועל אוכל בו והלא נגמרה מלאכתו למעשר לא קשיא בחוצה לארץ עסקינן דליכא מעשר אי הכי חלה נמי ליכא אלא לעולם בארץ ולא קשיא בשבע שבישו ובשבע שחילקו דאמר מר שבע שבישו ושבע שחילקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו במעשר מידי מעשר קא גרים גרים קא גרים אמר רבינא י"ב רוח ותני דיש מה דיש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר ולחלה ופועל אוכל בו אף כל שלא נגמרה מלאכתו למעשר ולחלה פועל אוכל בו איבעיא להו פועל מהו שיהבהב באור ויאכל מי הוי כענבים ודבר אחר או לא תא שמע רשאי בעה"ב להשקות פועלים יין כדי שלא יאכלו ענבים הרבה רשאיין פועלין למבל פיתם בציר כדי שיאכלו ענבים הרבה לאבשורי

במכדי כל מיני איסתוהו בחסימה. כלומר על כרחך שור לאו דוקא וכל שאר בהמות איסתוהו בתורת חסימה דילפינן שור שור משבת צפ' שור שנגח את הפרה (ב"ק דף ג' ע"ב) דגבי שבת כתיב וכל בהמתך וכיון דשור לאו דוקא למה לי דכתביה רחמנא ליכתוב לא מדום

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה שבעת וכו' דעכשיו: (ג) תוס' ד"ה אמר וכו' לא תבא גמור אלא כשנגמרה ל"ל והר"א עם ד"ה והבודל: (ג) ד"ה פועל וכו' ועוד למאי דמסיק רבא דלא יספוט:

מוסף רש"י

יצא החולב והמחביץ והמגזן שאין גידולי קרקע. דנה גידולי ארץ אקרי (בהמות) על שם שהאין מגדלות במרעה ופניהם. אלא גידולים מן הארץ לאו אקרי אלא דבר הולמה מן הקרקע ולא בהמות (טובח י"א). שבע שבישו ושבע שחילקו נתחייבו בחלה. דכתיב בחלה (במדבר טו) צבאלס אל חלקך והי כיצו (נה) ומנא כספרי ר' יצמאל אמר שיהיה הכתוב ביאה זו מכל ביאות שבויה. שכולן נאמר כי תבאו כי יבאון וכן צבאלס ללמדך שציון שכתוב לה נתחייבו (בתובח) ואלא נתחייבו במעשר. דכמעשר כתיב (דברים יד) תבואתך ועד שיעור כל אחר ואחר את שלו (נה) (ח) או: דכתיב דגןך תבואת ורעך המיוחד לך. ועוד שהי מלה הכתוב המעשר מתקן שנת השמיטה דכתיב (דברים כ) שנה השלישית שנת המעשר. ושמיטת לא מנו אלא משכבו וחילקו. דכתיבין בסדר עולם.

מה דיש מיוחד שלא נגמרה מלאכתו לדבר הנהוג בו אם למעשר לחודיה למעשר אם לחלה לחלה י"א הבודל בתמרים דנגמר למעשר ואין בהם דבר מאוחר ממנו וי"א הלש שנגמרה מלאכתו מאוחר שבו: מהו שיהבהב באור. את המלילות והאור ממקו טעמו וכן הענינים: אכשורי

קאמר בסמוך מפריך ע"ג סלע מאי מתוקי פירא איכא היכא ס"ד דמקשה דליכא מתוקי פירא א"כ למה מפריך ועוד למאי דמסיק א) הכא דלא יספוט במלה הוא משום מעשר הא לאו הכי שרי לספות במלה א"כ כ"ש דשרי להבהב דקפיתא במלה דמלא טפי

למעשר לחוד הוא משמע דכ"מ אזלינן בתר 2 גמור מלאכה למעשר: והבודל בתמרים. אע"פ דליכא מעשר אלא מדרבנן חשיבא גמור מלאכתו למעשר כיון דאי הוה צהו מעשר מדאורייתא הוה אזלינן בתר גמור מלאכתו למעשר: פועל מהו שיהבהב. פי' צוקטרס שאור ממתקו וצעי אס שרי להבהב ולמתוק שע"י כן יאכל יותר אי הוה כענינים ודבר אחר או לא וקשה לר"ת דמאי

למעשר לחוד הוא משמע דכ"מ אזלינן בתר 2 גמור מלאכה למעשר: והבודל בתמרים. אע"פ דליכא מעשר אלא מדרבנן חשיבא גמור מלאכתו למעשר כיון דאי הוה צהו מעשר מדאורייתא הוה אזלינן בתר גמור מלאכתו למעשר: פועל מהו שיהבהב. פי' צוקטרס שאור ממתקו וצעי אס שרי להבהב ולמתוק שע"י כן יאכל יותר אי הוה כענינים ודבר אחר או לא וקשה לר"ת דמאי